

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr K. Schilder.

Medewerkers: Ds F. A. den Boeft, Helpman; Ds E. T. v. d. Born, Amersfoort; Prof. P. Deddens, Kampen; Ds D. van Dijk, Groningen; Ds J. Francke, Rotterdam; Prof. Dr S. Greijdanus, Kampen; Prof. B. Holwerda, Amersfoort; K. v. Huizen, Groningen; A. Janse, Breda; Dr P. Jasperse, Leiden; Ds B. Jongeling, Sappemeer; Ds H. Knoop, Rotterdam; Dr G. K. Schoep, Den Haag; A. Schilder, Den Haag; Ds J. Smelik, Apeldoorn; Dr H. Smilde, Groningen; D. Stroo, Bussum; Prof. Dr C. v. Til, Philadelphia, Pa, U.S.A.; Prof. C. Veenhof, Kampen; Ds G. Visé, Kampen; Ds F. de Vries, 's-Gravenhage; Ds D. K. Wielenga, Rotterdam; A. Zijlstra, Groningen.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan: Prof. Dr K. SCHILDER, Vloedijk 14, Kampen.
Adm.-adres: Oosterbaan & Le Cointre N.V. — Goes.

Postrekening No. 406040. — Telefoon 2424.
BUREAU „DE REFORMATIE“ — GOES.
Ingevolge papierbesparing B.P.P. no. 4271 verschijnt deze uitgave wekelijks en is de omvang van dit nummer 8 pag., form. 30 x 41½ cm.

Abonnement: f 4.— per half jaar bij vooruitbetaling.
Voor het Buitenland en Ned. Indië f 10.— per jaar.
Advertentiën: 10 cent per mm. Losse nummers 20 cent.

INHOUD: Hoofdartikel: Bezwaarden over en onder de Synodocratie (25). — Gedicht: Het Heerlijk Ambacht. — Uit de Schrift: De Reformatie in den tempel geproclameerd. — Brieven van de Reis: Welkomsgroet van Dr H. N. Ridderbos. — Op en om 't kerkplein: Doctor Ecclesiae. — Kerkelijk leven: Een woord van twee Friesche predikanten; Onze verantwoordelijkheid ten opzichte van onze kinderen, speciaal als deze in militairen dienst zijn. — Uit het politieke en sociale leven: Het antwoord van den heer J. Schouten. — Stemmen uit onze Kerken: Friesche predikanten en „schorsing“; Noodige verklaring. — Literatuur en kunst: Rudolf van Reest; Glasculuur. — Groninger Brieven. — Kerknieuws.

HOOFDARTIKEL

BEZWAARDEN OVER en onder de synodocratie. 25

Op één getuigenis aangaande het dogmatisch geschilpunt moet ik in dit verband nog wijzen. Het is — ik zeg dit aanstonds — verreweg het belangrijkste. Want het is de „Verklaring van Gevoelen“ der bezwaarden.

Om de groote betekenis van dit document te verstaan is het noodig iets te weten omtrent zijn geboorte.

Zoals bekend is, dienden een tiental broeders bij de Synode van 1943 bezwaarschriften in tegen de leeruitspraken van 1942. Deze Synode benoemde een commissie welke de ingebrachte bezwaren zou onderzoeken om daaromtrent aan de Synode te rapporteren. Het resultaat van den arbeid dezer commissie was het hemelhoog geprezen, grondig verfoeide, steeds meer verdonkeremaande, maar door alle Synodes toch zakelijk geheel als zoodanig gehandhaafde „Praeadvies“.

In dit „Praeadvies“ werden alle bezwaren, zoo radicaal als maar eenigszins mogelijk is, afgewezen en tegelijk werden de beruchte leeruitspraken tot in haar meest verborgen schuilhoeken doorlicht. Iedere twijfel omtrent de bedoeling van die leerbeslissingen en alle misverstand dienaangaande werden daardoor volkomen weggevaagd. De „zakelijke inhoud“ van wat de Synode van 1942 had vastgesteld was nu met scherpe lijnen gefixeerd. Ieder wist toen officieel en volledig waar de kerken en haar leden aan toe waren.

In het synodale besluit, waarin tot de volstrekte afwijzing van alle bezwaarschriften werd besloten komt nu ook de zinsnede voor, dat de Synode de verwachting uitspreekt, „dat de bezwaarde broeders door de in het Rapport der praeadviseerende Commissie bijgebrachte argumenten van de juistheid der betrokken uitspraken overtuigd zullen worden; en ter bevordering hiervan een vijftal deputaten te benoemen, die hen tot een samenspreking zullen hebben uit te noodigen en daarna de Synode van rapport en advies zullen dienen“.

Op grond van dit besluit werden nu ook de broeders: dr S. O. Los, ds Joh. H. Rietberg, dr R. Schippers, dr M. B. van 't Veer en ds F. de Vries, die gezamenlijk hun bekende bezwaarschriften hadden ingediend, tot een samenspreking uitgenoodigd.

De eerste ontmoeting tusschen de synodale commissie, waarvan prof. Berkouwer voorzitter en o.a. prof. Den Hartogh en prof. J. Ridderbos leden waren, vond plaats in October 1943. Tijdens die samenspreking geschiedde iets, dat later van de allergrootste betekenis zou worden. Ik zal wat plaats vond weergeven in de woorden van ds De Vries, die aan deze conferentie deelnam.

„Op een bepaald moment opperde prof. Den Hartogh de gedachte, dat de bezwaarden, die in hun bezwaar-

schriften bepaalde meeningen hadden afgewezen, een stuk zouden opstellen, waarin ze dan uiteenzetten, hoe ze wel over de in discussie zijnde dingen dachten. Dan zouden de deputaten der synode daarover hun oordeel kunnen laten gaan en kunnen nagaan, of dat aanvaardbaar was. Dat was een alleszins sympathieke voorstel, want op die manier zou het wellicht mogelijk zijn, de eenheid, die toen al gevaar liep teloor te gaan, te bewaren. Prof. Berkouwer, de voorzitter van deputaten, sloot zich bij den voorstel van prof. Den Hartogh aan en ook prof. Ridderbos ging er mee accoord, al merkten de bezwaarden toen reeds, dat hij er niet zooveel voor voelde als zijn collega's.“

Deze vijf broeders waren zich onmiddellijk zeer diep bewust van de draagwijdte van dit verzoek. Synodale deputaten hadden officieel een verzoek tot de bezwaarde broeders gericht hun gevoelen ten aanzien van de in geding zijnde dogmatische kwesties aan de synode mee te deelen! Hierdoor werd de situatie van het conflict opeens gewijzigd. Tot dusver was deze immers aldus: de Synode maakte leeruitspraken en gaf toelichting. Daartegen werden bezwaarschriften ingediend. Deze moesten nitteraard een antithetisch karakter dragen. Ze moesten gefundeerd afwijzen wat in de synodale leerstellingen niet goed was. Zoo verkregen die bezwaarschriften een in hoofdzaak negatieve tendenz. En precies hetzelfde moet gezegd worden van de samensprekingen, welke na de afwijzing van de bezwaarschriften volgden. Ook die moesten, zooals vanzelf spreekt van de zijde der bezwaarden vooral bestaan in het kritiseeren van wat in dat Praeadvies werd opgemerkt. Bovendien werden ze gehouden nadat alle bezwaren radicaal van de synodale tafel waren geweerd. Feitelijk waren deze samensprekingen dan ook geen samensprekingen over de dogmatische verschillen. Van de zijde der Synode beschouwd, waren ze niets anders dan pogingen, welke de Synode door middel van haar deputaten aanwendde, om de bezwaardende beweging zich bij de onwrikbaar vaststaande afwijzing van hun gravamina neer te leggen. Ze wisten immers verworpen. Aan dat feit kon en mocht inde besprekingen niet meer worden getoerd!

Maar — nog eens — nu werd de situatie anders. Nu werden de bezwaarden officieel uitgenoodigd eigen gedachten omtrent de geschilpunten te formuleeren. Nu behoefden ze niet langer bezig te zijn met het wel noodzakelijke, maar tegelijk ook zoo doodelijk vermoeiende critiseeren en afwijzen. Nu waren ze ook niet langer blootgesteld aan het aan deze wijze van doen inherente gevaar van het accentueeren der verschillen en het niet voldoende in het licht stellen van de overeenkomst tusschen wederzijdsche opvattingen.

Het was dan ook geen wonder, dat de vijf genoemde broeders, doordrongen van de betekenis van een verklaring als werd gevraagd, aanstonds alle broeders, welke bezwaarschriften hadden ingediend, samenriepen met nog een aantal geestverwanten, om, indien dat mogelijk zou zijn, gezamenlijk het gevraagde stuk samen te stellen.

Nog zeer levendig herinner ik mij de samenkomsten welke voor de opstelling van deze Verklaring werden gehouden. Er heerste vreugde, dankbaarheid en heilige ernst. Nu mochten wij voor de Synode simpel en klaar zeggen wat we ten aanzien van verbond, belofte en doop altijd reeds hadden geleerd. En dan moest het immers duidelijk worden, dat wij in niets van de Schrift afweken en geheel conform de belijdenis beleiden! Dan moest toch een waarlijk katho-

1) Zie zijn artikelen over „De Brochure der Friesche Predikanten“ in: Orgaan, weekblad van den Bond van Geref. Melsjesvereen. in Nederland, van 21 Nov. 1947.

HET HEERLIJK AMBACHT

*Hoeven weten van des herders strijden
wanneer de schapen eigen wegen gaan
en de vertrouwde roep niet meer verstaan
maar zich in vreemde kooten laten leiden?*

*Hoeven denken aan de droeve uren,
in biddend, smeekend opslen doorgebracht
tot God, die licht verschaft in duist'ren
[nacht
door hem, die nooden mag tot veil'ge
[schuren?*

*Hoeven lieten eenzaam, verloos achter
den knecht, die trouwe gestand bleef aan
[zijn eed
en sprak het Woord dat van geen wank'len
[voet
maar zich zal keeren tegen zijn verkrachter?*

*Hoeven smaadden Gods verbondsgetuigen
en overstemden des profeten stem
die riep tot wederkeer in schuld aan Hem,
die heerscht en elk beveelt voor Hem te
[buigen?*

*Hoeven bidden nog de kracht des Vaders
voor hem, die wijzen mag het smalle pad
dat leidt naar d'ewig onaanstaf're stad,
waarbuiten zijn weerstrevers en verraders?*

*Hoeven danken om zooveel genade
dat God profeten uitstoot naar het werk
tot nieuwe reformatie van Zijn kerk,
den Satan en zijn zondenrijk ten schade?*

J. L. J.

lieke en reformatisch gezinde Synode tot het inzicht komen, dat van onze zijde geen gevaar was te duchten! En dan zouden de nevels opklaren en konden we ons weer eendrachtig werpen op de groote, eerste taak van toen: kerk en kinderen Gods te zijn in den zwarten nacht van oorlog, bezetting, honger en rechteloosheid. — ons tegelijk voorbereidend op den chaos welke daarna onherroepelijk komen moest!

En zoo werkten en worstelden we. Er was toen iets feestelijks, iets zonnigs in onze harten, die reeds zo lang door de afschuwelijke kerkelijke misère met zorg en bittere droefheid waren vervuld geweest.

Na de eerste voorloopige besprekingen werd aan dr Schippers en ondergeteekende opgedragen een concept samen te stellen, dat op een volgende vergadering tot uitgangspunt voor de besprekingen zou dienen. In de voorbereiding daarvan kwam ik op de gedachte onze positieve gedachten in een aantal stellingen te formuleeren. Ik had daarbij de dankbaar aanvaarde medewerking van drs C. van Dijk, toen ouderling te Utrecht. Ook weet ik nog, dat ik ze o.a. aan Ad Kuyper liet lezen en ik herinner me nog heel goed hoe enthousiast en dankbaar hij was en met dezen gang van zaken en met de stellingen zelf.

Op volgende vergaderingen is toen met groote zorg het stuk vastgesteld.

Ik wil daarvan nog twee bijzonderheden vertellen. Een groote moeilijkheid bij de besprekingen was de formuleering van onze gedachten omtrent Gods verbondsbefofte. Wij waren allen volkomen homogeen hierin, dat Gods belofte als zoodanig volstrekt onvoorwaardelijk gegeven wordt; dat ze het onoverwin-